

ELLENŐRZÉSI LISTA

A menekültválság által érintett gyermekek védelme a szexuális kizsákmányolással és szexuális visszaéléssel szemben:

A tagállamok a Gyermekek Szexuális Kizsákmányolással és Szexuális Visszaéléssel Szembeni Védelméről Szóló Lanzarotei Egyezményből fakadó fő kötelezettségei¹

¹ Az Európa Tanács egyezménye a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés elleni védelméről (CETS 201. sz.) 2007. október 25-én Lanzarotén (Spanyolország) tette lehetővé a tagállamok számára a csatlakozást. Ez a gyermekek szexuális kizsákmányolással és szexuális visszaéléssel szembeni védelmét szolgáló legátfogóbb nemzetközi jogi eszköz, amelyhez a világ bármely országa csatlakozhat.

A Lanzarotei Egyezmény és a Lanzarotei Bizottság által meghatározott elvek és fogalommeghatározások²

- **"Gyermek"**: 18 év alatti személy (Lanzarotei Egyezmény 3. cikke);
- A **"menekültválság által érintett" gyermekek**: migráns és menedékkérő gyermekek (a menekültek jogállásáról szóló 1951. évi genfi egyezmény), valamint azok a gyermekek, akik menekültstátuszt kaptak, és azok a gyermekek, akiknek (vagy szüleiknek) nemzetközi védelem iránti kérelmét elutasították;³
- **"Kísérő nélküli gyermekek"**: olyan gyermekek, akiket mindkét szülőjüktől és rokonaiktól elválasztottak, és akiről nem gondoskodik olyan felnőtt, akinek törvény vagy szokás szerint ez a feladata (az UNHCR iránymutatása a gyermek mindenképp felett álló érdekének hivatalos meghatározásáról⁴).
- **"Életkor-ellenőrzés"**: amennyiben kétség merül fel egy személy életkorát illetően, a feleket arra kérik, hogy az életkor ellenőrzéséig biztosítsák számára ugyanazt a fajta védelmet és segítséget, mint amit a gyermekek számára biztosítanak. Ezért a kétséget kizáró előny elvét kell alkalmazni ezekre a személyekre mindaddig, amíg be nem bizonyosodik, hogy nem gyermekek (Lanzarotei Egyezmény 11. cikk (2) bekezdés);
- **"Gyermekek szexuális zaklatása"**: amikor egy személy szexuális tevékenységet folytat olyan gyermekkel, aki nem töltötte be a szexuális tevékenységekhez szükséges törvényes korhatárt, vagy amikor egy személy szexuális tevékenységet folytat egy gyermekkel (függetlenül a gyermek korától) kényszerítés, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával; a gyermek iránti elismert bizalmi, illetve a gyermek feletti hatalmi vagy befolyási helyzete révén, vagy amikor a gyermek különösen kiszolgáltatott helyzetével él vissza (Lanzarotei Egyezmény 18. cikk);
- **"Gyermekek szexuális kizsákmányolása"**: a gyermekek elleni bűncselekménynek minősülő magatartás, amely többek között a gyermekek prostitúció útján történő kizsákmányolásából, a gyermekek szexuális zaklatására szolgáló anyagok előállításából és terjesztéséből, valamint szexuális célokra történő előkészítéséből vagy megrontásából áll (Lanzarotei Egyezmény 19-24. cikke);
- **"Áldozat"**: minden olyan gyermek, aki szexuális kizsákmányolás vagy szexuális visszaélés áldozata (Lanzarotei Egyezmény 3. cikk).

A Lanzarotei Egyezmény előírja a részes feleknek, hogy tegyenek meg minden szükséges jogalkotási vagy egyéb intézkedést a gyermekek szexuális kizsákmányolásának és szexuális visszaélésének megelőzése, az áldozatok védelme és az elkövetők felelősségre vonása érdekében. A menekültválsággal összefüggésben ez azt jelenti, hogy a Lanzarotei Egyezménynek való megfelelés érdekében a nemzeti jogszabályoknak, intézkedéseknek, eljárásoknak és létesítményeknek a menekültválság által érintett gyermekekre is alkalmazhatónak kell lenniük, mivel a Lanzarotei Egyezmény MINDEN gyermeket véd a szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés ellen.

² A Lanzarote Bizottság az a testület, amelynek feladata annak ellenőrzése, hogy a Lanzarote-egyezményt a részes felek (azaz az egyezményt ratifikáló/csatlakozó országok) ténylegesen végrehajtják-e. A bizottság az egyezmény részes feleinek képviselőiből, valamint a gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális visszaélése elleni küzdelemben tevékenykedő nemzetközi kormányzati és nem kormányzati szervezetek képviselőiből áll.

³ A Lanzarote Bizottság "A menekültválság által érintett gyermekek védelme a szexuális kizsákmányolástól és szexuális visszaéléstől" című különjelentése 10. oldalán azt is meghatározza, hogy a "menekültválság által érintett gyermekek" kifejezés nem terjed ki azokra a gyermekekre, akik már a menekültválság előtt az országban tartózkodtak, akár állampolgárok, akár külföldiek.

⁴ Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) iránymutatása a gyermek mindenképp felett álló érdekének meghatározásáról, 2008. május.

Az Európa Tanács valamennyi tagállama⁵ ratifikálta a Lanzarotei Egyezményt, és ezért kötelezettséget vállalt arra, hogy rendelkezéseinek végrehajtása révén megvalósítja annak céljait. A befogadó, tranzit- és célországok szakemberei nem feltétlenül ismerik a Lanzarotei Egyezményt és a Lanzarotei Bizottság ellenőrzési ajánlásait. Mindazonáltal ezek szerint kell eljárniuk, mivel az ország, amelyben tevékenykednek, a Lanzarotei Egyezmény részes fele. A Lanzarotei Egyezményből eredő, a Lanzarotei Bizottság által értelmezett vonatkozó kötelezettségek alábbi, nem kimerítő felsorolása ezt a feladatot hivatott megkönnyíteni. Gyakorlati eszközként, egyfajta ellenőrző listaként szolgál, amely konkrét példákat tartalmaz a **szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés megelőzésére, a gyermekáldozatok azonosítására és bejelentésére, a szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés gyermekáldozatainak támogatására** és az elkövetők felelősségre vonására bevezethető intézkedésekre.

AZ ÚTON LÉVŐ GYERMEKEK ELLENI SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉSEK ÉS SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁS MEGELŐZÉSE

A felek kötelesek minden szükséges jogalkotási vagy egyéb intézkedést megtenni annak érdekében, hogy megakadályozzák, hogy a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés áldozatává váljanak, többek között az alábbiak révén:

- 1. Megfelelő minőségű létesítmények/elszállásolási megoldások** biztosítása a menekültválság által érintett valamennyi gyermek számára a szexuális visszaélés kockázatának kiküszöbölése érdekében, különös tekintettel a következőkre:
 - Jobb világítás és gyermekbarát terek;⁶
 - A kísérő nélküli gyermekek elkülönítése a felnőttektől;
 - Az egyedülálló nők és gyermekeik elkülönítése olyan férfiaktól, akikkel nem állnak rokoni kapcsolatban;
 - Külön létesítmények a rendkívül veszélyeztetett és az eltűnés veszélyének kitett gyermekek számára.⁷
- 2. Hatékony panasztételi mechanizmusok és támogató szolgáltatások, például segélyvonalak** létrehozása, amelyeken keresztül bármilyen visszaélést be lehet jelenteni, vagy segítséget lehet kérni, különös tekintettel a következőkre:
 - A szolgáltatás a menekültválság által érintett gyermekek és személyek számára a fogadó ország hivatalos nyelvétől (nyelveitől) eltérő, érthető nyelven áll rendelkezésre;
 - A szolgáltatás(ok) mind a gyermekek, mind az őket segíteni kívánó személyek számára elérhető(ek);
 - A telefonálóknak bizalmasan vagy anonimitásuk tiszteletben tartása mellett tanácsot nyújtó szolgáltatás(ok);
 - A meglévő szolgáltatás a lehető legszélesebb körben elérhető legyen.
- 3. Protokollok és egyéb eljárások kidolgozása a menekült gyermekek eltűnésének megelőzésére;**

⁵ Az Európa Tanács 46 tagállamán kívül a Lanzarotei Egyezmény részes felei közé tartozik az Orosz Föderáció és Tunézia is.

⁶ Európa Tanács: A főtitkár migrációval és menekültekkel foglalkozó különleges képviselője által készített tematikus jelentés 2017. március 10. SG/Inf(2017)13 [Thematic Report on migrant and refugee children Prepared by the Special Representative of the Secretary General on migration and refugees](#)

⁷ Minden helyiségnek zárhatónak kell lennie, és a segélyhívó számot jól láthatóan ki kell függeszteni.

4. A **gyermeket célzó tájékoztatói, tanácsadási és egyéb figyelemfelkeltő tevékenységek előkészítése a szexuális kizsákmányolás és a szexuális visszaélés megelőzése érdekében;**⁸
5. **A gyermekekkel kapcsolatba kerülő szakemberek képzése:** a szakembereket tájékoztatni kell arról, hogy mit kell tenniük, ha szexuális erőszakkal szembesülnek, és milyen információkat és tanácsokat kell továbbítaniuk;
6. **A menekültválság által érintett gyermekekkel kapcsolatba kerülő valamennyi személy átvilágítása**⁹ annak ellenőrzése érdekében, hogy nem ítélték-e el őket gyermekek szexuális kizsákmányolása és/vagy szexuális visszaélés miatt.

További információk arról, hogy a Lanzarote Egyezmény részes felei hogyan folytattak a menekültválság által érintett gyermekekre irányuló figyelemfelkeltő tevékenységeket, beleértve az ígéretes gyakorlatok példáit is, lásd a 15. ajánlásnak való megfelelésről szóló, a gyermekek tájékoztatásáról és tanácsadásáról szóló jelentést és a 17. ajánlásnak való megfelelésről szóló, a figyelemfelkeltéssel kapcsolatos információcseréről szóló jelentést.

További információk arról, hogy a Lanzarote Egyezmény részes felei hogyan hoztak létre segélyvonalakat és más, menekült gyermekeknek szóló szolgáltatásokat, beleértve az ígéretes gyakorlatok példáit is, lásd a gyermekkorú áldozatoknak szóló segélyvonalakról szóló 32. ajánlással kapcsolatos megfelelési jelentés.

További információk arról, hogy a Lanzarote Egyezmény részes felei hogyan léptettek életbe az eltűnt gyermekek kérdésével foglalkozó folyamatokat, beleértve az ígéretes gyakorlatok példáit is, lásd a nemzetközi szinten eltűnt gyermekekről szóló 35. ajánlással kapcsolatos megfelelési jelentés.

A SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁS ÉS SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS GYERMEK ÁLDOZATAINAK AZONOSÍTÁSA ÉS BEJELENTÉSE

A felek kötelesek minden szükséges jogalkotási vagy egyéb intézkedést megtenni a szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés áldozatául esett gyermekek azonosítása és bejelentése érdekében, többek között az alábbiak révén:

1. **A megfelelő életkori értékelés alkalmazása.** Amennyiben kétség merül fel egy gyermek életkorát illetően, akkor kezdetben gyermeknek kell tekinteni, és következőképpen az ellenőrzési eljárások lefolytatása során a gyermekeket a nekik járó valamennyi védelmi intézkedésben részesíteni kell;
2. A menedékkérő gyermekekkel folytatott **első feltáró beszélgetések** során különös figyelmet kell fordítani annak feltárására, hogy a gyermek szexuális kizsákmányolás és/vagy szexuális visszaélés áldozata vagy potenciális áldozata-e;¹⁰

⁸ A tevékenységeket a gyermekek életkorához és érettségi szintjéhez kell igazítani, a gyermekek által érthető nyelven kell megszervezni, és érzékenyen kell kezelni a nemek és a kultúra kérdéseit. Hasznos megelőző intézkedés, ha a gyermekeknek nyomtatott és nem szóbeli tájékoztató anyagokat adunk, amikor megérkeznek.

⁹ Ezek közé tartoznak azok a személyek, akik érkezésükkor a frontvonalban fogadják őket, valamint a gyámok, nevelőcsaládok vagy más gondozók, akikhez esetleg beosztják őket. Ide tartozik továbbá minden önkéntes, tolmács és tanár, aki gyermekekkel együtt végez tevékenységeket. Ha egy személyt gyermek ellen elkövetett szexuális bűncselekmény miatt elítéltek, meg kell tagadni tőle a gyermekekkel végzett szakmai és önkéntes tevékenységek végzését.

¹⁰ A gyermekeket arra ösztönzendő, hogy felfedjék a bántalmazást, a szakemberek által a tanácsadás, a meghallgatás és a jelentés során alkalmazott módszereknek gyermekérzékenyeknek, biztonságosoknak és az összes érintett gyermek számára ismerteknek kell lenniük. A biztonságos és megbízható környezet megteremtésével a gyermekek hajlandóbbak lesznek megtörni minden olyan előítéletet, amely a nyilvánosságra hozatal következményeivel kapcsolatban kialakult, és ezért hajlandóbbak lesznek bejelenteni a bántalmazást.

3. A **gyermekek tájékoztatása a szexuális visszaéléssel és szexuális kizsákmányolással szembeni védelemhez való jogokról**, mégpedig azonnal a megérkezésükkor, életkoruknak, érettségüknek és nemüknek megfelelő módon;
4. A menekültválság által érintett gyermekekkel foglalkozó **valamennyi érintett szakember** (beleértve a tolmácsokat, szociális munkásokat, a rendőrséget és az önkénteseket) **képzése**, hogy felismerjék, azonosítsák és jelentsék, ha egy gyermek szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés áldozata lett;
5. **Irányelvek és protokollok elfogadása/alkalmazása a szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés áldozatainak azonosítására, és ezek megosztása valamennyi illetékes hatóság között;**
6. **Biztosítani kell, hogy minden szakember köteles legyen jelenteni a gyermekek szexuális kizsákmányolását vagy bántalmazását, és megfelelő jelentési és átirányítási mechanizmusokat kell bevezetni;**
7. **Megfelelő adatgyűjtési mechanizmusok bevezetése.**¹¹

További információk arról, hogy a Lanzarote Egyezmény részes felei hogyan vezettek be a menekült gyermekekre vonatkozó adatgyűjtési mechanizmusokat, beleértve az ígéretes gyakorlatok példáit is, lásd az adatgyűjtési mechanizmusokról szóló 7. ajánlásra vonatkozó megfelelési jelentést és a felelős szervek közötti összehangolt megközelítésről szóló 37. ajánlásra vonatkozó megfelelési jelentést.

A SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁS ÉS SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS GYERMEK ÁLDOZATAINAK TÁMOGATÁSA ÉS AZ ELKÖVETŐK FELDERÍTÉSE

A felek kötelesek minden szükséges jogalkotási vagy egyéb intézkedést megtenni annak érdekében, hogy támogatást nyújtsanak a szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés áldozatává vált gyermekeknek, többek között az alábbiak révén:

1. A menekültválság által érintett gyermekek számára a szexuális kizsákmányolás és szexuális visszaélés felfedése után azonnal **felajánlani/biztosítani kell a megfelelő támogatást, például terápiás segítséget és sürgősségi pszichológiai ellátást;**
2. **Törvényes gyámok kijelölése** a gyermekkorú áldozatok érdekeinek és különleges szükségleteinek védelme érdekében, életkoruktól függetlenül. A gyámnak, akinek a migrációs és menekültügyi hatóságoktól függetlennek kell lennie, támogatást kell nyújtania mind a mindennapi életben, mind pedig a jogi ügyekben való segítségnyújtásban;¹²
3. **Közös eszközök, normák és eljárási lépések elfogadása a gyermekáldozatok védelmében dolgozó valamennyi ügynökség számára**, annak biztosítása érdekében, hogy a menekültválsággal összefüggésben dolgozó valamennyi személy ugyanazt az iránymutatást kövesse, és ne hagyjon

¹¹ Ezeket az adatokat a lehető leghamarabb össze kell gyűjteni, és azonosítani kell a menekültválság által érintett gyermekek különböző kategóriáit (menedékkérő gyermekek/kísérő nélküli gyermekek és a menekültválság által érintett átutazó gyermekek teljes száma), valamint azt, hogy e gyermekek közül hányat zaklattak szexuálisan és/vagy használtak ki. Meg kell szüntetni a szexuális erőszak gyermek áldozataira vonatkozó adatgyűjtés akadályait, illetve azt, hogy az ilyen adatok a menekültválság fényében nem feltárhatók.

¹² A gyámnak a gyermekkel való bizalomépítés elősegítése érdekében nem szabad összeférhetetlennek lennie a gyermekkel, és képzettnak kell lennie, hogy megértse a gyermekek által átélt tapasztalatok kontextuális sajátosságait. A gyámokat át kell világítani, hogy ellenőrizzék, nem ítélték-e el őket gyermekek szexuális kizsákmányolása és/vagy szexuális visszaélés miatt, és így garantálják a gyermek lehető legjobb védelmét. A gyámok segíthetnek a családdegysítés, a nevelőszülői gondozás, az idősebb gyermekek felügyelt önálló elhelyezése vagy az intézményen kívüli gondozás egyéb formái, valamint a kis létszámú egységekben történő intézményi elhelyezés, valamint szükség szerint más intézkedések megtételében.

figyelmen kívül bizonyos kérdéseket, amelyek a szexuális erőszak gyermekáldozatainak védelme szempontjából fontosak lehetnek;

4. **Biztosítani kell az összes ügynökség megfelelő koordinációját, beleértve az információmegosztás jogát.** A szexuális zaklatás és szexuális kizsákmányolás áldozatául esett gyermekek védelmének koordinálásában részt vevő ügynökségek számára is lehetővé kell tenni a személyes információk megosztását, szükség szerint és a nemzeti joggal összhangban. Ez azt jelenti, hogy a gyermekáldozatok a teljes útjuk során hasonló típusú támogatásban részesülnek, és szükségleteiket egységes módon azonosítják és gondoskodnak róluk;
5. **Biztonságos elhelyezés biztosítása a szexuális visszaélés áldozatává válása vagy újbóli áldozattá válása veszélyének minimalizálása érdekében;**
6. **A határokon átnyúló együttműködés megerősítése** többek között a gyermekeket kísérő felnőttek személyazonosságának ellenőrzése, a kísérő nélküli gyermekek családgyegetésének indokolatlan késedelem nélküli végrehajtása;
7. **Vádat kell emelni az összes elkövető ellen, és megfelelő nemzetközi együttműködési mechanizmusokat kell létrehozni.** A nemzetközi együttműködés kulcsfontosságú. Ha például a bűncselekményt a gyermek országba érkezése előtt követték el, a hatóságoknak jogi együttműködést kell keresniük azzal az országgal, ahol a bűncselekményt elkövették. Ha a bűncselekményt az érkezés után követték el, a hatóságok felelősek az elkövető felelőssége vonásáért;
8. **Gyermekbarát eljárások biztosítása:**
 - Ha a menekültválság által érintett gyermek jogi eljárásba keveredik, az eljárás minden szakaszában különleges intézkedéseket kell hozni, például tolmácsokat kell alkalmazni, és az eljárás minden szakaszában olyan nyelven kell tájékoztatást nyújtani, amelyet a gyermek megért;
 - A gyermeket tájékoztatni kell arról, hogy mi történik vele, amennyiben szállítják akkor hova, és hogy mire számíthat az eljárástól,¹³ valamint arról, hogy joga van részt venni az eljárásban;
 - Kerülni kell a gyermek traumájának súlyosbítását. A tárgyalás vagy az eljárást megelőző szakasz során a kihallgatásokat a lehető leghamarabb el kell végezni, korlátozott számban, és az erre a célra kialakított és kialakított helyiségekben kell tartani, amelyek nem a rendőrség, a kórház vagy a bíróság helyiségeiben található. A kihallgatások videofelvételének lehetőségét az eljárás során bizonyítékként kell elfogadni.¹⁴

További információk arról, hogy a Lanzarotei Egyezmény részes felei miként hoztak intézkedéseket a bűnelkövetők büntetőeljárás alá vonására, beleértve az ígéretes gyakorlatok példáit is, lásd a bűnelkövetők büntetőeljárás alá vonásáról szóló 12. ajánlással kapcsolatos megfelelési jelentést.

További információ arról, hogy a Lanzarotei Egyezmény részes felei milyen intézkedéseket hoztak a gyermekbarát eljárások biztosítására, a gyermekbarát eljárásokról szóló 31. ajánlással kapcsolatos megfelelési jelentésben található.

¹³ Európa Tanács: Kerekasztal-konferencia jelentése, Gyermekbarát tájékoztatás a migrációban élő gyermekek számára, 2017. november 29-30., 6. oldal., [Child-friendly Information for Children in Migration](#)

¹⁴ A gyermekbarát eljárásokkal kapcsolatos további információkért lásd a Lanzarote-bizottság első végrehajtási jelentésében szereplő ajánlásokat és megállapításokat: "A gyermekek védelme a szexuális visszaélésekkel szemben a bizalmi körben: A keretrendszer" 2015. "[Protection of children against sexual abuse in the circle of trust: The framework](#)"